

[Udenrigsministeren]

styrke, og i denne situation så USA klart risikoen for, at forhandlingsprocessen på ny var ved at gå i stå. De amerikanske forhandlere gennemførte derfor i løbet af sommeren 1984 en række kontakter med Angola og Sydafrika med henblik på at komme spørgsmålet om den cubanske tilbagetrækning fra Angola nærmere.

I efteråret 1984 anerkendte Angola for første gang, at der kunne være en vis forbindelse mellem spørgsmålet om de cubanske troppers tilstedeværelse og Namibiaforhandlingerne, men dette førte ikke umiddelbart til et egentligt gennembrud i forhandlingerne, idet Angola samtidig gjorde det klart, at det ikke ville lade tilbagetrækningen af de cubanske tropper begynde, før de sydafrikanske tropper i Namibia var reduceret meget væsentligt.

Herudover gjorde Sydafrika det lige så klart, at det ikke ville indlede et samarbejde om iværksættelse af FN's Namibiaplan, medmindre de fleste cubanske tropper blev trukket tilbage inden for en meget kort tidsfrist, og de to parters forhandlingspositioner lå således langt fra hinanden. Udsigterne for en tilnærmelse var heller ikke gode, idet den angolanske hær var så stærkt engageret i kampene mod Unita, at præsident Dos Santos ikke kunne afse styrker til at overtage de opgaver, som de cubanske tropper hidtil havde varetaget.

Fra amerikansk side har man alligevel i de seneste måneder bestræbt sig på gennem fortløbende kontakter med både Angola og Sydafrika at tilnærme de to parters forhandlingspositioner til hinanden. Efter de oplysninger, der foreligger for regeringen, er der herunder sket visse, ikke ubetydelige fremskridt. Det er dog endnu uafklaret, om der kan etableres en egentlig forståelse eller aftale imellem parterne.

Danmarks holdning til Namibiaspørgsmålet har været klar og uændret gennem hele forhandlingsprocessen. Det namibianske folk bør have mulighed for at udøve sin selvbestemmelsesret uden forsinkelse og have ret til at vælge sine egne ledere gennem afholdelse af frie og retfærdige valg under FN's overvågning og kontrol i overensstemmelse med sikkerhedsrådsresolution 435. I betragtning af, at det også er FN-planen, som ligger til grund for USAs holdning, har Danmark set med sympati på de amerikanske bestræbel-

ser. Efter dansk opfattelse er spørgsmålet om de cubanske tropper i Angola ganske vist principielt Namibiaplanen ivedkommende, men hvis en løsning af dette spørgsmål i fuld forståelse mellem de direkte berørte parter også kan føre til fremskridt henimod FN-planens iværksættelse og dermed til Namibias uafhængighed, bør en sådan løsning efter regeringens opfattelse også hilses velkommen fra dansk side.

Hvad angår den anden problemkreds, Sydafrikas forhold til nabostaterne, har det, som jeg nævnte det indledningsvis, gennem en årrække været karakteristisk, at Sydafrika med forskellige midler har forsøgt at destabilisere forholdene til sine afrikanske naboer. Især de lande, der er økonomisk tæt knyttede til Sydafrika, har fået denne destabiliseringspolitik at mærke. Det gælder Botswana, Swaziland og ikke mindst Lesotho, hvilket medlemmerne af udenrigsudvalget utvivlsomt fik et stærkt indtryk af under det nylige besøg i landet. Det gælder imidlertid også Sydafrikas øvrige nabostater, Zimbabwe og Moçambique; sidstnævntes regering har Sydafrika med alle midler søgt at underminere, bl.a. ved at yde såvel militær som økonomisk støtte til oprørsbevægelsen Renamo.

Det kom derfor som noget af en overraskelse, at Moçambique og Sydafrika i marts 1984 indgik en aftale om ikke-aggression og godt naboskab, den såkaldte Nkomatiaaftale. Aftalens hovedsigte var at forhindre, at de to parters respektive territorier blev udnyttet af tredjepart – og det vil i realiteten sige ANC for Sydafrikas vedkommende og Renamo for Moçambiques vedkommende – til aggression over for den anden part. Og herudover skulle aftalen indebære forskellige økonomiske fordele for Moçambique. Det var den almindelige opfattelse i tiden efter aftalens indgåelse, at den ville få gunstige følger for sikkerhedssituationen i Moçambique og også indeholdt et potentiel for fremskridt henimod en genopbygning af den moçambiquiske økonomi.

Erfaringerne fra det forløbne år har imidlertid været nedslående. Sikkerhedssituationen i landet er om muligt endnu dårligere, end den var for et år siden, og landets økonomi, der naturligvis også er stærkt påvirket af sikkerhedssituationen, ligger i ruiner. Forventningerne til aftalen er altså ikke blevet opfyldt, og med tidligere erfaringer med Sydafrikas politik in mente er det ikke unaturligt